

Suomalaisen myönteiset mielikuvat vanhustyöstä vuoden 2022 kansalaiskyselyssä

JOHANNA FINSKAS

TtM, toimintaterapeutti (AMK)

Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

SANNA KOSKINEN

TtT, dosentti, sairaanhoitaja, yliopisto-opettaja

Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

ANU JANSSON

FT, TtM, toimintaterapeutti (AMK), osallisuusjohtaja, tutkijatohtori

Vanhustyön keskusliitto
Helsingin yliopisto, Yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osasto

TIIVISTELMÄ

Ikääntyneiden määrän kasvun ja eliniän pidentymisen seurauksena vanhustyön tarve on kasvanut, mutta alan houkuttelevuus ei. Vanhustyön vetovoimaisuuden ja arvostuksen lisäämiseksi tarvitaan toimia, joista yksi tärkeimmistä on työn myönteisten tekijöiden esiin nostaminen. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata kansalaisten vanhustyöhön liittämää myönteisiä mielikuvia. Aineistona käytettiin Vanhustyön keskusliiton vuonna 2022 teettämän kansalaiskyselyn osaa, jossa kartoitettiin kansalaisten (N=2055) mielikuvia vanhustyöstä Suomessa. Temaattisen analyysin avulla avovastauksista (n=1806) koostuvasta aineistosta tunnistettiin kolme myönteisen mielikuvan teemaa: viisas vanhus, osaava työntekijä ja ainutlaatuinen työ. Viisas vanhus kuvattiin sydämelliseksi ja arvokkaan elämäkokemuksen omaavaksi henkilöksi. Osaava työntekijä tunnistettiin paitsi ammatitaitoiseksi myös hyväksi ihmiseksi ja tärkeäksi yhteistyökumppaniksi. Vanhustyö nähtiin ainutlaatuisena, rikkaana ja palkitsevana työnä sekä hellänä hoitona ja huolenpitona. Kansalaisten esiintuomiin myönteisiin mielikuviin huomion kiinnittäminen ja niiden vahvistaminen on vanhustyön vetovoimaisuuden ja arvostuksen lisääntymisen kannalta tärkeää.

Avainsanat: Vanhustyö, vanhustyöntekijä, veto-voima, arvostus, kansalaiskysely, mielikuvat

ABSTRACT

Finnish people's positive images of older adults' care in the 2022 citizen survey

*Johanna Finskas, MHS, Occupational Therapist
Sanna Koskinen, PhD, Docent, RN,
University Teacher*

*Anu Jansson, PhD, MHS, Occupational Therapist,
Director of Development & Participation,
Postdoctoral Researcher*

As a result of the increasing number of older adults and longer life expectancy, the need for older adults' care has grown, but the attractiveness of the field has not. To increase the attractiveness of and appreciation for older adults' care, one of the most important actions to take is highlighting the positive aspects of the work. The purpose of this study was to describe the positive images that citizens associate with older adults' care. The data was part of the citizen survey collected in 2022 by the Finnish Association for the Welfare of Older Adults to clarify citizens' (N=2055) perceptions of older adults' care in Finland. Through a thematic analysis of open-ended questions (n=1806), three themes were identified: a wise older adult, competent professional, and unique work. The wise older adult was described as a warm-hearted person with valuable life experience. The competent professional was recognized not only as skilled, but also as a good person and important partner for the older adult. Older adults' care was seen as unique, rich and rewarding work, as well as gentle care and attention. Paying attention to the positive images that citizens highlight and strengthening them is important for increasing the attractiveness of and appreciation for older adults' care.

Key words: older adults, healthcare worker, care, citizen survey, positive images, appreciation

Mitä tutkimusaiheesta jo tiedetään?

- Keskustelu vanhustyön ympärillä on usein ongelmakeskeistä ja uutisointi kielteistä.
- Kansalaisten mielikuvia tarkastelemalla saadaan selville yhteiskunnassa yleisesti vaikuttavia arvoja ja asenteita.
- Vanhustyön myönteisten asioiden esiintuominen lisää alan vetovoimaisuutta.

Mitä uutta tietoa artikkeli tuo?

- Kansalaiset liittyvät vanhustyöhön useita, erilaisia myönteisiä mielikuvia.
- Myönteiset mielikuvat vanhustyöstä liittyvät vanhukseen, vanhustyöntekijään ja itse vanhustyöhön.
- Kansalaisten mielikuvissa korostui koulutettujen vanhustyöntekijöiden ammattitaitoisuus ja monipuolinen osaaminen.

Mikä merkitys tutkimuksella on hoitotyölle, hoitotyön koulutukselle ja johtamiselle?

- Kansalaisten myönteiset mielikuvat vanhustyöstä voivat vahvistaa vanhustyöntekijöiden ammatti-identiteettiä ja lisätä heidän kokemaansa työhyvinvointia.
- Hoitotyön koulutuksessa on hyvä tuoda esille työhön liittyviä myönteisiä puolia, jotta valmistuvat ammattilaiset hakeutuisivat vanhustyöhön.
- Hoitotyön johtamisessa vanhustyön myönteisten tekijöiden korostamisella voidaan tukea alan pitovoimaa ja vahvistaa alan arvostusta.

Tutkimuksen lähtökohdat

Suomalaisen ikääntyneen väestön määrän kasvu (Tilastokeskus, 2023) ja pitkäikäisyyden yleistymisen ovat yhteiskunnalle suuria saavutuksia ja samalla merkki menestyksestä. Elämme pidempään kuin koskaan aiemmin, millä on nyt ja tulevaisuudessa yhteiskunnallemme sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia (Scott, 2021; United Nations, 2023). Yksi keskeisistä kehityskuluista väestörakenteen muuttumisen myötä on kasvanut vanhuspalveluiden kysyntä ja pula vanhustyöhön koulutetuista ammattilaisista (Kehusmaa & Alastalo, 2021). Vuonna 2023 sosiaali- ja terveystieteissä oli vajetta 16 000 sairaanhoitajasta ja 8 800 lähihoitajasta (Keva & Aula Research Oy, 2023). Vanhustyön työtekijäpulaa on syventänyt alan vaikea rekrytointitilanne, sillä alaa ei koeta vetovoimaiseksi (Kröger ym., 2018; Koskinen ym., 2022). Kyseessä on osittain negatiivinen kierre: vanhustyössä koetaan usein tyytymättömyyttä palkkatasoon, työolosuhteisiin ja uranäkymiin, mikä heikentää alalla työskentelevien terveyttä ja hyvinvointia ja voi johtaa alalta lähtemiseen (Kröger

ym., 2018; OECD, 2020). Vanhustyön vetovoimaisuutta onkin pyrittävä kehittämään kaikin keinoin henkilöstön riittävyden varmistamiseksi (Sulonen ym., 2023).

Vanhustyön vetovoimaisuuteen vaikuttavat yleiset mielikuvat vanhustyöstä. Mielikuvalla tarkoitetaan ihmismielen tai tietoisuuden sisäistä kuvaa ja muodostettua merkitystä, jonka yksilö tekee omassa elämäntilanteessaan ja omien tarpeidensa pohjalta. Mielikuvat voivat syntyä joko ulkoisten viestien ja havaintotiedon kautta tai muistin varassa. (Karvonen, 1997; Pearson ym., 2013.) Vanhustyöstä muodostuneiden, usein kielteisten, mielikuvien taustalla on monia tekijöitä, jotka kumpuavat muun muassa julkisesta keskustelusta, pitkäaikaisesta yhteiskunnallisesta vanhustyön kehityksestä ja palvelujärjestelmämme tilanteesta. Yleisesti vanhuksista on puhuttu julkisessa keskustelussa kestävyysvajeena tai kustannusrasitteena. Puhetta voidaan pitää ikäsyrrintänä, vanhusten väheksymisenä ja yhdenvertaisuuden ohittamisena. (Vaarama, 2022.) Toisaalta ei julkinen diskurssi ole pelkästään kielteistä. Esimerkiksi Helsingin Sanomien pääkirjoituksista tunnistettiin, että ikäänty-

neitä on kuvattu myös yhteiskunnan resursseina (Kiuru, 2022).

Palvelujärjestelmän osalta suomalaisen hyvinvointivaltion lainsäädännön ja julkilaututtujen peruseräpäätösten mukaiset riittävät sosiaali- ja terveystalvet tulisi turvata kaikille, riippumatta esimerkiksi iästä, yhteiskunnallisesta asemasta tai varallisuudesta (Kalliomaa-Puha 2017; Kröger ym., 2019). Tästä huolimatta kaikki vanhuksat eivät saa riittävästi tarvitsemaansa apua ja hoivaa muun muassa suoriutuakseen päivittäisistä perustoimista (Kröger ym., 2019). Kehityskulku kotihoidossa ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on lähivuosisikymminä ollut monin paikoin negatiivinen työntekijöiden näkökulmasta: asiakasmäärät ovat nousseet, palkallinen ja palkaton ylitö on lisääntynyt, työntekijöiden kuvaama vaikutusmahdollisuus omaan työhön vähentynyt ja väkivallan uhka lisääntynyt (Kröger ym., 2018). Edellä mainitut moniulotteiset yhteiskunnalliset, työnsisällölliset ja palvelujärjestelmään liittyvät tekijät vaikuttavat siihen, mitä vanhustyöstä ajatellaan.

Vanhustyöstä muodostuu samanaikaisesti myös myönteisiä mielikuvia. Vanhustyö on monen eri palveluntarjoajan ja ammattilaisen yhteinen työalue, jossa tehdään työtä arvokkaan ja mielekkään vanhuuden mahdollistamiseksi. Vanhustyö pitää sisällään erilaisia hyvinvointia ja terveyttä tukevia palveluita kuten kuntoutus- ja neuvontapalveluita, toimintakykyä tukevia vastaanotto- ja kotikäyntejä, terveystalvet, kotihoitoa ja asumispalveluita (STM, 2024a). Lähihoitajat ovat vanhuspalveluiden suurin ammattiryhmä alalla työskentelevien tärkeiden ammattiryhmien joukossa (Kehusmaa & Alastalo, 2021). Vanhustyön henkilöstörakennetta pyritään jatkuvasti monipuolistamaan, jonka tavoitteena on helpottaa paitsi haastavaa hoitotyöntekijöiden rekrytointitilannetta, myös lisätä asiakkaiden sosiaalista toimintakykyä (STM, 2023). Työntekijöiden näkökulmasta yhtenä vetovoimatekijänä on tunnistettu kokemus työn arvostuksesta, joka lisää työssä pysy-

mistä (Roos ym. 2022). Työntekijöiden kokemassa arvostusta työpanoksestaan, sitoutuminen työhön lisääntyy ja henkilökunnan vaihtuvuus pienenee (White, 2016). Muita vanhustyön vetovoimaisuutta vahvistavia tekijöitä on muun muassa henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtiminen, työhön vaikuttamisen mahdollisuudet ja niiden lisääminen, eettiseen kuormituksen hallintaan liittyvät ratkaisut, työntekijälähtöinen kehittäminen ja valmentava johtaminen (Korkiakangas ym., 2022; Koivisto ym., 2023).

Mielikuviin ja niiden syntyymiseen voidaan vaikuttaa. Esimerkiksi mediavälitteisellä vaikuttamisella voidaan muokata ihmisen ajattelua ja toimintaa yhteiskunnassamme (Sitra, 2021) myös vanhuudesta, vanhenemisestä ja vanhustyöstä (Koskinen ym., 2014; Maki-ta ym., 2021; Wangler & Jansky, 2023). Median uutisointi vanhustyöstä on kuitenkin viime vuosina useasti keskittynyt alan ongelmiin. Vanhustyön kielteisten asioiden ja kehittämiskohteiden esiin tuominen on tärkeää, mutta se voi samalla lisätä ammattilaisten eettistä kuormitusta (STM, 2024b) sekä aiheuttaa alalla työskentelevissä ristiriitaisia tunteita saaden jopa harkitsemaan alan vaihtoa (Korkiakangas ym., 2022). Mielikuva ja tunteet vaikuttavat siis vahvasti toisiinsa: mielikuvat voivat sisältää tunnekokemuksia saaden kehossa aikaan jopa fysiologisia muutoksia kuten sykkeen nousua tai hengityksen tihentymistä (Kosslyn ym., 2001; Holmes & Mathews, 2010). Tämän takia negatiivisten mielikuvien rinnalla on tärkeä tuoda esiin myös vanhustyön myönteisiä mielikuvia. Näin voidaan edistää positiivisen tunneilmapiirin kehittymistä vanhustyön ympärille ja tutkitusti lisätä alan vetovoimaisuutta (Korkiakangas ym., 2022).

Vanhustyön vetovoimaisuus on moniulotteinen pitkän aikavälin kehittämistavoite, jonka toteutumiseksi on tärkeä tunnistaa yhteiskunnassa yleisesti vallitsevia vanhustyöhön liittyviä myönteisiä mielikuvia. Viime vuosina kansalaisten mielikuvia vanhustyöstä on kysytty Vanhustyön keskusliiton Elo-

sa ikä -gallupilla (Taloustutkimus Oy & Vanhustyön keskusliitto, 2018) ja kansalaiskyselyllä (Aula Research & Vanhustyön keskusliitto, 2022). Kuitenkaan suomalaisen vanhustyöhön liittyviin myönteisiin mielikuviin keskittyvää tutkimusta ei ole tietojemme mukaan aikaisemmin tehty.

Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata kansalaisten vanhustyöhön liittämiä myönteisiä mielikuvia. Tutkimuksen tavoitteena on vahvistaa vanhustyöhön liittyviä positiivisia mielikuvia ja lisätä vanhustyön arvostusta. Tutkimustehtävänä oli selvittää: Minkälaisia vanhustyön myönteisiä mielikuvia kansalaiset nimeävät?

Menetelmät

Aineistonkeruu ja kohderyhmä

Kansalaisten myönteisiä mielikuvia vanhustyöstä tarkastellaan tässä tutkimuksessa Vanhustyön keskusliiton (VTKL) teettämän kansalaiskyselyn (2022) avulla. VTKL teetti kyselyn Aula Research Oy -tutkimuslaitoksella selvittääkseen suomalaisten asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä vanhuudesta, vanhenemisestä, vanhustyöstä ja sukupolvisuhteista Suomessa. Kansalaiskysely toteutettiin internetpaneelilla 26.1.-2.3.2022. Internetpaneeli koostui Aula Researchin ja sen kumppanin panelisteista, joita on noin 100 000 henkilön joukko Suomessa. Yli 85-vuotiaat haastateltiin puhelimitse. Puhelinhaastatteluja varten tehtiin otanta väestöntietojärjestelmästä, johon Aula Research käyttäjäorganisaationa sai tietoluvan Digi- ja väestötietovirastolta.

Kyselyn kohderyhmänä olivat yli 16-vuotiaat mannersuomalaiset. Kyselyllä ei ollut yläikärajaa. Vastaajat kiintiöitiin vastaamaan Suomen väestöä asuinmaakunnan, sukupuolen ja iän mukaan. (VTKL, 2022.) Kyse-

ly koostui 34 kysymyksestä, jotka pitivät sisällään vastaajien taustatietoja kartoittavia kysymyksiä (Taulukko 2.), monivalintakysymyksiä, väittämäsarjan sekä avoimia kysymyksiä (VTKL kyselylomake, 2022).

Kansalaiskyselyyn vastasi 2055 henkilöä. Artikkelissa tutkimustehtävän ja tavoitteiden mukaisen aineiston muodostaa kansalaiskyselyn avoimen kysymyksen ”Minkälaisia mielikuvia liität vanhustyöhön?” vastaukset (n=1806), joihin viitataan jatkossa termillä ”aineisto”. Ikääntyneistä käytetään aineistossa esiintyvien ilmausten mukaisesti sanoja ikään-tyntynyt, vanhus ja iäkäs. Myöhemmin tuloksissa pitäydytään sanassa vanhus, koska se on useimmin aineistossa käytetty termi. Vanhustyön tekijät ja toimijat määritellään kansalaiskyselyssä tarkoittavan eri ammattilaisia eri sektoreilla: sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, opetuksessa, tutkimuksessa ja kehittämistyössä. Vanhustyön ammattilaiset työskentelevät iäkkäiden henkilöiden parissa työntekijöinä, esihenkilöinä, johtajina tai asiantuntijoina. (VTKL kyselylomake, 2022.)

Aineiston analyysi

Aineistossa tarkastelun kohteena olivat erityisesti vanhustyön myönteiset mielikuvat, jotka tunnistetaan myönteisinä reaktioina, tunneilmaisuuksina ja -kuvauksina (Holmes & Mathews, 2010). Myönteinen sanan synonyymin ”positiivinen” (MOT synonyymisanakirja, 2023) määritelmän kautta myönteisiksi mielikuviksi tulkittiin myös kuvaukset, jotka ovat myönteisiä, rohkaisevia, innostuneita, optimistisia, tulevaisuuteen katsovia, eloisia ja toiveikkaita. Neutraaleja ilmaisuja ei sisällytetty tarkasteluun, koska positiivinen on aina enemmän kuin negatiivinen tai neutraali (MOT Oxford Thesaurus of English, 2023). Lisäksi vanhustyön myönteisten mielikuvien tunnistamisessa hyödynnettiin positiivisen -sanon yleisimpiä kollokaatioita tai kuvauksia, joissa nämä tulivat esille; positiivinen asenne, positiivinen vaikutus, positiivinen tulos, positiivinen muutos, positiivinen

suhde, positiivinen lopputulema, positiivinen kokemus, positiivinen palaute ja positiivinen käytös (Davies, 2008).

Myönteisen lähestymistavan valinnan kautta tutkimuksessa keskityttiin vanhustyöhön liittyviin myönteisiin asioihin, mutta useista vastauksista on silti löydettävissä ristiriitaisuuksia. Myönteiset mielikuvat eivät aina esiintyneet erillisinä ilmaisuina, vaan niitä tuotiin esiin usein rinnakkain kielteisten mielikuvien kanssa tai niiden tiiviissä yhteydessä. Vastauksissa kuvattiin vanhustyön negatiivisiksi miellettyjä asioita, kuten työn kuormittavuutta, huonopalkkaisuutta tai kiirettä. Niiden välittömässä yhteydessä nimettiin työn positiivisia puolia kuten; arvokkuutta, arvostusta, mielekkyyttä, tärkeyttä tai palkitsevuutta. Useissa vanhustyöhön liittyvissä ilmauksissa tuli siis esille kaksi samanaikaista, mutta vastakkaista mielikuvaa, joista myönteinen näkökulma sisällytettiin mukaan. Analyysiprosessin alussa avovastauksista 448:ssa tunnistettiin vanhustyöhön liittyviä myönteisiä mielikuvia. Osuus on neljännes kaikista kysymykseen annetuista vastauksista (n=1806, yhteensä 67 sivua, Times New Roman, fontti 12, riviväli 1).

Avovastauksien pituus vaihteli yhden sanan vastauksesta usean lauseen kuvauksiin. Vastaukset olivat pääosin suomeksi,

mutta aineisto piti sisällään myös harvoja ruotsin- ja englanninkielisiä ilmauksia. Vastaukset sanoittivat asioita ja vanhustyöhön liittyviä mielikuvia muun muassa adjektiivein, omiin kokemuksiin pohjautuvien kuvauksien, hyödyntäen muilta kuultuja asioita, kertomalla tietoon perustuvia faktoja, kuvaten työhön sisältyviä konkreettisia asioita ja vanhustyöhön liittyviä ihanteita.

Myönteiset ilmaukset analysoitiin teemaattisella analyysillä, jonka avulla aineistosta pyrittiin tavoittamaan laaja ja kuvaileva näkökulma. Temaattinen analyysi sopi menetelmäksi, koska aineistossa esiintyvien varsin lyhyiden vastausten pelkistäminen ei ollut tarpeen. Temaattinen analyysi mahdollisti laajan aineiston yhteenvedon ja kerronnallisen kuvauksen aiheesta, ja sopi mielikuvien tarkasteluun. (Braun & Clarke, 2006; Vaismoradi ym., 2013.) Aineisto luettiin useaan otteeseen, jotta se tuli tutuksi ja voitiin koodata Nvivo -ohjelmistolla. Analyysiprosessissa tunnistettiin 231 koodia. Koodeja yhdistelemällä ja järjestelemällä ne luokiteltiin kahdeksaan alateemaan ja kolmeen pääteemaan. Teemojen luomisessa palattiin useasti aineistoon ja tarkastettiin, että se ilmensi sisältöä. (Braun & Clarke, 2006.) Esimerkki aineiston analyysiprosessista on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysistä

Esimerkkejä alkuperäisilmauksista	Koodi	Alateema	Pääteema
<i>Ikäihmisä tulee kunnioittaa ja heidän elämän tuomaa rikkautta liitän vanhustyöhön mielikuvan ainutlaatuisuudesta, elämänrikkaudesta, mutta myös bauraudesta.</i>	Elämän tuoma rikkaus	Arvokas elämäkokemus	Viisas vanhus
<i>Arvostan elämän tuomaa viisautta ja kokemusta. Toivoisin sitä kunnioitettavan ja hyödynnettävän.</i>	Elämän tuoma viisaus		
<i>Vanhukset ovat elämää nähneitä ja paljon kokemuksia omaavia.</i>	Elämää nähnyt		
<i>He ovat viisaita nuoret saa oppia Pidin siitä juuri sen takia että vanhemmilla ihmisillä on viisautta ja kertovat sinulle asioista mitä ett tiedä ja joita on hyvä tietää...</i>	Vanhemmilla ihmisillä on viisautta		
<i>Vanhukset on mukavia ja osaavat arvostaa apua.</i>	Vanhukset on mukavia	Sydämellinen vanhus	
<i>Vanhukset ovat kerrassaan ibania joita tulee arvostaa kaikin keinoin Vanhusten kanssa on mukava viettää aikaa, monet vanhukset on ibania. Vanhukset ovat ibania ja sydämellisiä ihmisiä.</i>	Kerrassaan ibania		
<i>Vanhukset ovat hellyyttäviä saa tavata monenlaista persoonaa ja heidän kiitollisuuden takia tätä työtä jaksaa tehdä.</i>	Vanhukset ovat hellyyttäviä		

Tulokset

Vastaajien taustatiedot

Kansalaiskyselyyn osallistuneista enemmistö oli naisia (51 %). Osallistuneet olivat iältään 16–97-vuotiaita. Suurin ikäryhmä oli 56–65-vuotiaat (19 %) ja pienin yli 85-vuotiaat (3 %), noudattaen näin todellista koko väestön ikäjakaumaa. Kaikki maakunta- ja hyvinvointialueet olivat vastauksissa edustettuina. Vastaajista noin puolet (52 %) oli saanut toisen asteen koulutuksen (ylioppilas, ammattikoulu, opisto) ja noin neljännes (24 %) oli korkeasti koulutettuja (ammattikorkeakoulu, yliopisto). Työmarkkina-asemaa tarkasteltaessa eläkeläiset olivat isoin vastaajaryhmä (39 %), palkansaajia oli toiseksi eniten (29 %) ja kolmanneksi suurin vastaajaryhmä olivat työttömät (12 %). Vastaajista lähes puolet (45 %) koki elämänlaatusa hyväksi. Noin puolet (48 %) vastaajista kuvasi rahojensa riittävän jokapäiväisiin tarpeisiin, kun noin puolet (48 %) koki, että rahat eivät riitä. (Taulukko 2).

Analyysin perusteella kolme myönteisten mielikuvien pääteemaa liittyvät vanhukseen, vanhustyötä tekevään henkilöön sekä itse vanhustyöhön. Pääteemat nimettiin: ”viisas vanhus”, ”osaava työntekijä” ja ”ainutlaatuisen työ”. Pääteemat ja alateemat esitetään kuviossa 1.

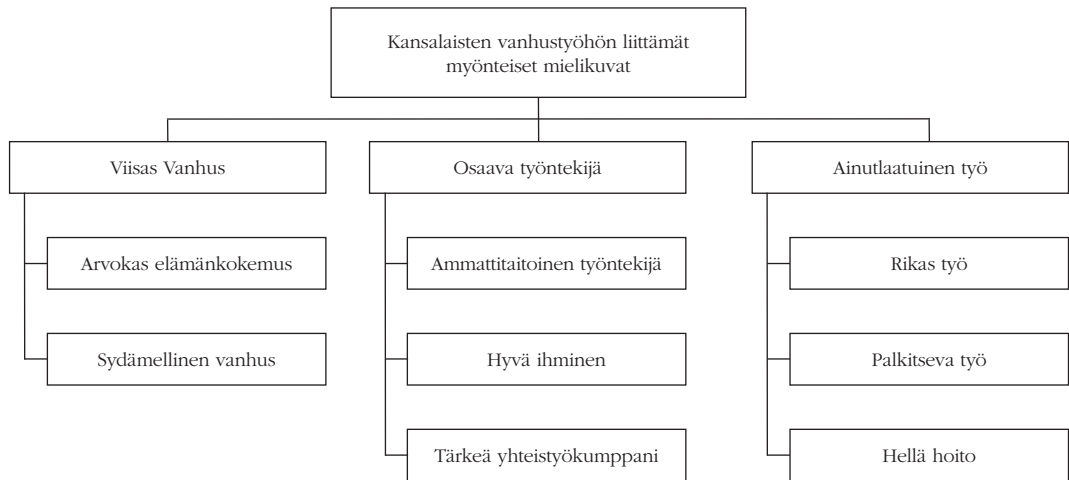
Viisas vanhus

Vastauksien kautta rakentui kuvaus siitä, kuka vanhustyötä vastaanottava viisas vanhus vastaajien mielestä on. Tähän pääteemaan muodostuivat alateemat *arvokas elämänkokemus* ja *sydämellinen vanhus*.

Vanhus kuvattiin elämää nähneenä ihmisenä. *Arvokas elämänkokemus* -alateema ilmentää pitkän elämän tuomia positiivisia muutoksia ihmisessä. Kuvaukset liittyivät kronologiseen vanhuuteen ja lukuisiin elinvuosiin. Korkean iän nähtiin tuottavan vanhuksele elämänviisautta, -rikkautta ja -kokemusta. Vanhuksen elämänkokemusten kuvattiin

Taulukko 2. Kansalaiskyselyyn osallistuneiden (n=2055) taustatiedot

Taustakysymys	%
Sukupuoli	
Mies	47
Nainen	51
Muu	1
En halua kertoa	1
Ikä	
16–25-vuotiaat	12
26–35-vuotiaat	13
36–45-vuotiaat	13
46–55-vuotiaat	15
56–65-vuotiaat	19
66–75-vuotiaat	17
76–85-vuotiaat	9
yli 85-vuotiaat	3
Maakunta	
Uusimaa	29
Varsinais-Suomi	10
Pirkanmaa	9
Pohjois-Pohjanmaa	8
Keski-Suomi	6
Pohjois-Savo	5
Päijät-Häme	4
Satakunta	4
Kymenlaakso	4
Etelä-Pohjanmaa	4
Pohjois-Karjala	3
Lappi	3
Kanta-Häme	3
Etelä-Savo	2
Etelä-Karjala	2
Pohjanmaa	2
Kainuu	1
Keski-Pohjanmaa	1
Korkein suoritettu tutkinto	
Ei tutkintoa	18
Ylioppilas	9
Ammatillinen koulutus / opistotutkinto	44
Ammattikorkeakoulu	11
Yliopisto	13
Muu	4
En osaa/ halua sanoa	1
Työmarkkina-asema	
Eläkeläinen	39
Palkansaaja	29
Työtön tai lomautettu	12
Opiskelija	12
Yksityinen ammatinharjoittaja/yrittäjä	4
Muu	4
Siviilisäätty	
Avoliitossa	29
Naimaton	29
Avoliitossa	17
Eronnut	16
Leski	6
Muu	3
Itsearvioitu elämänlaatu	
Erittäin hyvä	9
Hyvä	45
Ei hyvä, eikä huono	33
Huono	11
Erittäin huono	2
Rahan riittävyys jokapäiväisiin tarpeisiin	
Kyllä	48
Ei	48
En halua sanoa	4

Kuvio 1. Kansalaisten vanhustyöhön liittämät myönteiset mielikuvat

avartavan ja laajentavan vanhuksen seurassa olevien ihmisten ajattelua. Vanhuksen elämänviisautta sanoitettiin tietotaitona, kunnioitettavina mielipiteinä ja henkisenä pääomana. Tästä tietotaidosta saatettiin myös yllättyä.

"Vanhuksilla on yllättävän paljon arvokasta tietoa, jota et muualta saa." (Vastaaaja 1221)

Vastauksista ilmeni arvostus vanhan ihmisen elämäkokemuksesta kohtaan. Elämäkokemuksesta olisi vastaajien mielestä tärkeää ammentaa nuoremmille sukupolville *"mahtavien stoorien"* (Vastaaaja 1433) ja *"viisaiden ajatusten"* (Vastaaaja 1819) kautta.

"He ovat viisaista, nuoret saavat oppia." (Vastaaaja 1122)

Sydämellinen vanhus -alateema koostuu vanhuksen luonteenpiirteistä ja persoonan kuvauksista. Näissä vastauksissa ei ollut pitkään ikään tai elinvuosiin liittyviä viittauksia edellisestä alateemasta poiketen. Vanhus nimettiin positiivisena, hyväntuulisena ja myönteisenä. Vastajien kuvauksissa toistuvat vanhuksen ilmaisema kiitollisuus, kuten myös vanhuksen herkkyyden sanoittaminen ja osoittaminen kiitosta. Vanhukseen liitettiin herttaisuus, hellyttäväisyys ja leppoisuus. Toisaalta vanhus

kuvattiin myös tekemisen kautta taitavana, toimeliaana ja osaavana.

"Vanhukset ovat hellyttäviä. Saa tavata monenlaista persoonaa ja heidän kiitollisuutensa takia tätä työtä jaksaa tehdä." (Vastaaaja 476)

Osaava työntekijä

Osaava työntekijä -pääteema tuo esille vanhustyöntekijän piirteitä ja ominaisuuksia. Alateemoiksi nimettiin *ammattitaitoinen työntekijä*, *hyvä ihminen* ja *tärkeä yhteistyökumppani*. *Ammattitaitoinen työntekijä* -alateema sisältää työntekijään miellettyjä ammatillisia piirteitä ja *hyvä ihminen* -alateema puolestaan työntekijään yhdistettyjä henkilökohtaisia luonteen- ja persoonanpiirteitä. *Tärkeä yhteistyökumppani* -alateema kuvaa vanhuksen ja työntekijän keskinäistä suhdetta.

Työntekijöiden ammatillista osaamista korostettiin. Heitä pidettiin moniosaajina, koulutettuina, ammattitaitoisina ammattinsa edustajina, jotka ovat kiinnostuneita omasta työstään ja sen kehittämisestä. *Ammattitaitoinen työntekijä* nähtiin hyvän ikääntymisen mahdollistajana ja tärkeiden sosiaalisten kontaktien edistäjänä. Työntekijä oli ammattiroolissaan mahdollistaja, edistäjä, antaja, tukija ja taitaja.

"Ihmisläbeistä koulutettua ja ammattitaitoista henkilökuntaa." (Vastaaja 348)

Vanhustyöntekijää pidettiin *hyvänä ihmisenä*, joka on huolellinen, avulias, empaattinen, lämmin, miellyttävä ja työhönsä sitoutunut. Hänet nähtiin hyväsydämisenä ja ystävällisenä, jolla on taito kuunnella ja olla läsnä. Työn tekemiseen työntekijää motivoi halu auttaa, palvella ja tehdä parhaansa, joka kuvastui vastaajien mielestä ahkeruutena ja innokkuutena.

"Pitkämielisyys, pyyteettömyys, empaattisuus, rauballisuus, barkitsevuus – ennen kaikkea läsnäolo." (Vastaaja 408)

Tärkeä yhteistyökumppani -alateema kuvaa vanhustyöntekijän ja vanhuksen keskinäistä suhdetta. Vastaajat nimesivät työntekijän roolin muun muassa vapaaehtoiseksi, työntekijäksi, henkilökunnaksi, hoitajaksi ja ammattilaiseksi. *Tärkeä yhteistyökumppani* nähtiin myönteisessä valossa sekä vanhuksen että työntekijän näkökulmasta. Suhdetta kuvattiin monin myönteisin ilmauksin; ystävyytenä, kaveruutena ja yhdessäolona, tärkeänä kiintymyssuhteena ja lujana ihmissuhteena. Yhteistyötä vanhuksen ja työntekijän välillä sanoitettiin miellyttävänä, molemminpuolisena tuttavuutena, mukavina kohtaamisina sekä läheisytenä ja yhdessäolona.

"Vanbustyössä kohtaavat ihmisen hauraana, syntyy lujia luottamus- ja ihmis-subteita." (Vastaaja 1221)

Ainutlaatuinen työ

Pääteema "ainutlaatuinen työ" kuvaa työn ominaisuuksia, työn palkitsevuutta ja erilaisia työtehtäviä. Alateemoiksi nimettiin *rikas työ*, *palkitseva työ* ja *hellä hoito*.

Rikkaan työn ominaisuuksia sanoitettiin monenlaisten adjektiivien kautta. Adjektiivit eivät yksin kerro työn konkreettisesta sisällöstä, mutta ovat liitettävissä työn myönteisiin mielikuviiin ja ominaisuuksiin. Vanhustyö nähtiin hyvänä, loistavana, antoisana, ihanana, hienona, hauskana, miellyttävänä ja rikkaana.

Työtä pidettiin myös merkityksellisenä, tarpeellisenä ja mielenkiintoisena työnä.

"Hyvää ja tarpeellista työtä." (Vastaaja 294)

Vanhustyötä sanoitettiin useasti *palkitsevana* ja työn katsottiin antavan työntekijälle paljon. Työ nähtiin avartavana ja antoisana. Työn kuvattiin opettavan tekijäänsä, ja antavan myös laajempaa oppia elämästä. Työn kerrottiin tuovan hyvää mieltä. Ilmaukset työ "antaa paljon" viittasi työn henkiseen palkitsevuuteen, ei niinkään konkreettiseen materiaan tai rahaan.

"Olen tuntenut, että olen saanut paljon enemmän kuin antanut." (Vastaaja 622)

Hellä hoito -alateemaan on yhdistetty työn tekemisen konkreettisuutta. Vanhustyö oli vastaajien mukaan tärkeää apua, hyvinvoinnin turvaamista, turvallisen vanhuuden mahdollistamista sekä vanhuksen voimavarojen tunnistamista ja tukemista. Työn nähtiin pitävän sisällään arvostavaa, hellää hoitoa ja sydämellistä huolenpitoa, jota kuvattiin *ilon tuottamisena* (Vastaaja 1703) ja *kullanarvoisen ajan antamisena* (Vastaaja 1518).

"Kokonaisvaltainen huomioiminen. Vanhuksen omien voimavarojen kehittäminen ja hyödyntäminen. Turvallisuuden takaaminen asuinolosuhteiden ja hoivan sekä tarvittavien palvelujen kautta." (Vastaaja 384)

Pohdinta

Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata kansalaisten vanhustyöhön liittämiä myönteisiä mielikuvia. Pidämme niiden esiin tuomista tärkeänä vanhustyön arvostusta kohottavana ja ratkaisukeskeisenä lähestymistapana vanhustyöhön liittyvien laajasti tunnistettujen haasteiden keskellä. Tulosten

kautta avautuu varsin laajan aineiston rikas kuvaus kansalaisten myönteisistä mielikuvista, jotka kohdistuvat vanhukseen, vanhustyön tekijään ja itse vanhustyöhön.

Kansalaisten myönteisissä mielikuvissa viisas vanhus nähtiin osaavana, taitavana, toimeliaana ja aktiivisena yhteiskunnan osallistujana, jonka voimavaroja tulisi ylläpitää, tukea ja kehittää.

Voimavara-ajattelua on tärkeää kasvattaa niin hyvinvointialueiden vanhushuolissa kuin kaupunkien ja kuntien vanhuksille suunnatussa terveyden edistämisen työssä. Positiivisten voimavarojen tunnistamisella ja vahvistamisella voidaan lisätä vanhuksen toimintakykyä ja hyvinvointia (STM, 2024b), millä voi olla merkitystä myös yhteiskunnalle palvelujen tarpeen vähenemisenä. Toisaalta tulosten perusteella vanhus nähtiin myös henkilönä, joka vastavuoroisesti voi vahvistaa jonkun toisen henkilön, esimerkiksi nuoremman ihmisen voimavaroja kokemuksellaan ja tietotaidollaan. Tämä puolestaan on tärkeä esimerkki toimijuudesta, jossa vanhuksen taidot, kyvyt ja osaamiset toimivat voimavarana hänelle itselleen ja muille (Topo & Jyrkämä 2020).

Vanhusten elämäkokemusten arvoa tulisi nostaa uudella tavalla dokumentoimalla niitä, tuomalla ne median kautta laajemmin osaksi yhteiskuntaa ja luomalla enemmän ylisukupolvien välistä näkyvää toimintaa, tapahtumia ja yhteyttä. Elämäkokemuksen ja kulttuuriperinnön eteenpäin saattaminen on yksityinen ja julkinen voimavara yhteiskunnassamme. Voimavarana olemisen voi vahvistaa vanhuksen hyvinvointia, samalla uusintaa itseä (Topo & Jyrkämä 2020). Yhteiskunnan tulisi ylläpitää ja tukea vanhusten mahdollisuuksia toimia voimavarana heidän omissa yhteisöissään tarjoamalla mahdollisuuksia päätöksentekoon, osallistumiseen ja kuulluksi tulemiseen (Varjakoski ym. 2022; WHO 2020). Hyvä vanhuus on määritelty jatkuvaksi prosessiksi, jossa yksilö voi kehittää ja ylläpitää arvostamiaan ja tärkeitä pitämiään asioita (WHO 2020).

Kansalaiset kuvasivat vanhustyöntekijää osaavana ja ammattitaitoisena, työhönsä sitoutuneena hyvänä ihmisenä ja hoitajana, joka turvaa hyvää vanhuutta vastavuoroisessa ja empaattisessa kiintymyssuhteessa vanhukseen. Tulokset vahvistavat vanhustyöntekijöiltä kartoitettuja näkemyksiä, joissa työntekijät kuvaavat työn positiiviseksi puoliksi vanhukseen kiintymisen ja kiintymyssuhteen palkitsevuuden. He näkevät itsensä ammattitaitoisina käsittelemään vaikeitakin hoitotilanteita, mikä lisää myönteistä kuvaa itsestä työntekijänä. (Villar ym., 2022.) Työntekijät ovat nimenneet työn mahdollistavan henkilökohtaista kasvua sekä tuottavan arvostuksen, onnistumisen (Lloyd ym., 2016) ja elämän tarkoituksen kokemuksia (Yu ym., 2018). Kuvatus kaltaisia myönteisiä asioita on tärkeä nimetä ja korostaa jo vanhustyön ammattilaisen uran alkumetreillä, sillä ammatti-identiteetti vakiintuu ja vahvistuu heti työelämän alussa (Hunter & Cook, 2018).

Kansalaisten myönteiset mielikuvat vanhustyöntekijästä ja työntekijän osaamisesta tulevat harvoin valtamediassa esille, mihin tulisi saada muutos. Myönteisten asioiden esiin nostaminen saattaisi olla konkreettinen, varsin helppo ja edullinen ratkaisu alan vetovoimaisuuden kasvattamiselle. Sosiaali- ja terveysministeriö (2024b) suosittelee, että vanhustyön myönteisiä puolia ja hyviä toimintakäytänteitä on tärkeä viestiä verkkosivuilla, mainoksissa, esitteissä, ammattilehdissä ja laajasti koko yhteiskunnassa. Samaa korostetaan Työterveyslaitoksen (Laitinen ym., 2022) politiikkasuosituksessa, jonka mukaan kielteisen uutisoinnin rinnalle vanhustyöhön tarvitaan myönteistä ja oikeaan suuntaan johtavaa muutospuhetta. Muutospuhe on muutoksen ääneen puhumista, myönteisten muutosten näkyväksi tekemistä, kannustavaa palautetta ja kiitosta tehdystä työstä ja sen kehittämisestä. (Laitinen ym., 2022.) Vanhustyön onnistumisten ja hyvien kokemusten viestiminen vanhusten, vanhustyön ammattilaisten, tutkijoiden,

päättäjien ja kansalaisten erilaisin vaikutuskeinoin ja -kanavin voi parantaa työn myönteisiä mielikuvia.

Vanhustyö kansalaisten myönteisissä mielikuvissa nähtiin arvostettavana ja merkityksellisenä työnä. Työntekijän näkökulmasta merkityksellisyyden kokemus työstä lisää työhyvinvointia, elämänlaatua ja työhön sitoutumista (Allan ym., 2019), jotka osaltaan vaikuttavat työssä pysymiseen. Arvostuksen kokemus on myös yksi tunnistetuista vanhustyön tärkeistä vetovoimatekijöistä (Roos ym. 2022; Vanhustyön vetovoimamalli, 2022). Työntekijän kokema arvostus ja työn merkityksellisyys eivät kuitenkaan yksinään riitä vanhustyön vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Tarvitaan muitakin vetovoimatekijöitä kuten riittävät resurssit, joustavat työelämäratkaisut, hyvää johtamista ja viestintää, toimiva työyhteisö, työn kehittämistä sekä voimavara- ja asiakaslähtöisyyttä (Vanhustyön vetovoimamalli, 2022). Tarvitsemme yhteiskunnassa vahvuutta nähdä ja tunnustaa vanhustyön laaja-alaiset voimavarat samanaikaisesti, kun tiedostamme sen kehitystarpeet.

Tutkimuksen eettiset näkökohdat

Tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä sekä eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja raportointitapoja (TENK, 2023). Sähköisen kyselyn osallistujia informoitiin kansalaiskyselyn toimeksiantajasta, tarkoituksesta, tavoitteesta, vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta kysyä lisätietoja kirjallisesti kyselylomakkeessa. Yli 85-vuotiaiden puhelinhaastatteluja varten Digi- ja väestötietovirastolle toimitettiin tiedoksi kyselyn kutsuviesti, kyselylomake sekä tieto toimeksiantajasta. Puhelinhaastatteluuissa nämä tiedot välitettiin osallistujille suullisesti. Puhelinhaastattelijat saivat myös tarkan ohjeistuksen vastaajien korkean iän huomiomisesta. Kaikkia osallistujia informoitiin tulosten raportoinnista sekä toimeksiantajasta Vanhustyön keskusliitosta. Halukkai-

den kyselyyn vastanneiden kesken arvottiin viisi lahjakorttia päivittäistavarakauppaan, millä saattoi olla vaikutusta osallistumisaktiivisuuteen.

Aineistoa analysoitaessa sitä käsiteltiin ilman tunnistetietoja ja sen käytöstä sovittiin kirjallisesti. Aineisto säilytettiin digitaalisesti tietoturvalisessä pilvipalvelussa ja hävitettiin analyysin valmistuttua.

Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltiin Graneheimin ja Lundmanin (2004) kolmen luotettavuuskriteerin kautta. *Uskottavuutta (credibility)* lisää aineiston perustuminen laajaan, yläikärajattomaan kansalaiskyselyyn, joka kiintiöitiin vastaamaan Suomen väestöä asuinmaakunnan, iän ja sukupuolen mukaan. Toisaalta kaikki kansalaiskyselyyn osallistuneet eivät vastanneet vanhustyön mielikuvia kartoittavaan kysymykseen. Vastausten pituus oli varsin vaihtelevaa. Lyhyiden vastausten osalta analyysi jäi pinnalliseksi, eikä niistä voinut tehdä laajoja johtopäätöksiä. Mielikuvia tavoitettiin paremmin pidempien vastausten avulla, ja tuloksissa esitetyt vastaajien suorat lainaukset myös painottuvat niihin. Tutkimuksen puutteena voidaan nähdä se, että se ei tuo esille kansalaisten neutraaleja eikä kielteisiä mielikuvia, joita aineiston (n=1806) vastaajista oli noin kolme neljästä.

Kansalaiskyselyn lomakkeessa vanhustyö -termi oli pelkistetty ja avoin, jotta vastaajien mielikuvia ei ohjattu esimerkiksi johonkin tiettyyn vanhustyön alueeseen. Mahdollisesti tästä syystä vastaukset jäivät laveaksi ja kohdentumattomaksi, kun vastaajat kertoivat yleisesti vanhustyöstä. Olisi ollut mielenkiintoista tietää mielikuvia eri vanhustyön alueista, mihin kyselyä paremmin olisi toiminut haastattelu. Toisaalta kyselyllä tavoitettiin isompi otos, joka on tarkoituksenmukainen kansalaiskyselyssä. Tulevaisuudessa myös myönteisten, neutraalien ja kielteisten mielikuvien tarkaste-

lu yhdessä esimerkiksi vastaajien taustatietoihin yhdistäen voisi olla mielenkiintoinen tutkimustehtävä.

Riippuvuuden (dependability) osalta tutkijan vaikutus pyrittiin minimoimaan tarkkojen käsitteen määrittelyjen (mielikuva, myönteinen) ja reflektion avulla. Kaikilla tutkijoilla on kokemusta (10–25 vuotta) vanhustyöstä ja gerontologisesta aihepiiristä. Kokemuksella on etunsa: tutkijoilla on vahva ymmärrys tutkimuksen kohteesta ja motivaatio kehittää vanhustyötä. Myönteisiä mielikuvia tutkittaessa kokemus saattaa olla myös heikkous, sillä tutkijat tuntevat hyvin vanhustyön karikkoja ja haasteita. Kielteisyyteen liittyvät tutkijan ennako-oletukset pyrittiin välttämään tietoisella reflektoinnilla ja avoimella raportoinnilla läpi tutkimuksen.

Siirrettävyyden (transferability) osalta on huomioitava, että artikkelin aineisto on kerätty vuonna 2022 ja vanhenee ajan kuluessa sekä yleisten mielikuvien muuttuessa. Tulokset maalaavat tiettyjen vastaajien tietysää ajassa analyysin kautta hahmottuneen kuvan. Tuloksia ei voi siirtää muihin maihin, kulttuureihin tai kansalaisryhmiin.

LÄHTEET

- Allan, B. A., Batz-Barbarich, C., Sterling, H. M. & Tay, L. (2019). Outcomes of Meaningful Work: A Meta-Analysis. *Journal of Management Studies*, 56(3), 500–528. <https://doi.org/10.1111/joms.12406>
- Aula Research & Vanhustyön keskusliitto. (2022). *Mitä suomalaiset ajattelevat vanhuudesta ja vanhenemisestä – kyselytutkimuksen tulokset*. Vanhustyön keskusliiton -diaesitys. Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://www.vanheminen.fi/wp-content/uploads/sites/3/2022/09/Kansalaiskysely-vanhenemisesta-ja-vanhuudesta-2022_-tulokset_VTKL.pdf
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Davies, M. (2008). *Collocates data from The Corpus of Contemporary American English (COCA)* Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.collocates.info>
- Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
- Holmes, E. A. & Mathews, A. (2010). Mental imagery in emotion and emotional disorders. *Clinical Psychology Review*, 30(3), 349–362. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.01.001>
- Hunter, K. & Cook, C. (2018). Role-modelling and the hidden curriculum: New graduate nurses' professional socialisation. *Journal of Clinical Nursing*, 27(15–16), 3157–3170. <https://doi.org/10.1111/jocn.14510>
- Kalliomaa-Puha, L. (2017). Vanhuksen oikeus hoivaan ja omaisolettama. *Gerontologia*, 31(3), 227–242. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.63421>
- Karvonen, E. (1997). *Imagologia: imagon teorioiden esitelyä, analyysiä, kritiikkiä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kehusmaa, S. & Alastalo, H. (2021). *Läbi- ja sairaanhoitajien määrä ei vielä ole noussut vanhuspalveluissa*. Tutkimuksesta tiiviisti 47/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-704-3>
- Keva & Aula Research Oy. (2023). *Kuntasektorin työvoimaennuste*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.keva.fi/contentassets/de5752333bfb4e0a8194a-8797ed24935/analyysi-kuntien-tyovoimatartpeista-2023.pdf>

Johtopäätökset

Kansalaisilla on vanhustyöstä useita myönteisiä mielikuvia. Vanhustyön keskiössä nähdään olevan vanhus itse ja hänen kanssaan työskentelevä ammattilainen, jolle kummallekin vanhustyöllä on annettavaa. Myönteiset mielikuvat voivat lisätä alan arvostusta ja vaikuttaa myös positiivisesti alan vetovoimaan saaden ihmisiä hakeutumaan alalle ja jo koulutusvaiheessa olevia suuntautumaan vanhustyöhön. Myönteiset tekijät voivat vahvistaa alalla toimivien ammatti-identiteettiä, koettua työhyvinvointia sekä arvostusta omasta työstä. Myönteisyys voi toimia voimavarana vanhuspalveluiden solmukohdissa. Se ei tarkoita kuitenkaan ongelmien kieltämistä tai väheksymistä, vaan asian tarkastelemista totuudenmukaisesti eri näkökulmista muistaen myönteisten asioiden esiin tuomisen suuren merkityksen.

VASTUUALUEET

Tutkimuksen suunnittelu: JF, AJ, aineiston analysointi: JF, AJ, SK, käsikirjoituksen kirjoittaminen: JF, AJ, SK, käsikirjoituksen kommentointi: AJ, SK

- Kiuru, H. (2022). Aktiivisen ikääntymisen diskurssi Helsingin Sanomien pääkirjoitusaukeamalla vuosina 2000–2015. *Gerontologia* 36(2), 143–157. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.109935>
- Koivisto, T., Laitinen, J. & Saari, E. (2023). *Hyvä veto! Henkilöstön saatavuuden ja alan vetovoimaisuuden turvaaminen iäkkäiden palveluissa*. Työterveyslaitos. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-075-1>
- Koivunen, K., Sillanpää, E., Munukka, M., Portegijs, E. & Rantanen, T. (2021). Cohort Differences in Maximal Physical Performance: A Comparison of 75- and 80-Year-Old Men and Women Born 28 Years Apart. *The Journals of Gerontology. Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*, 76(7), 1251–1259. <https://doi.org/10.1093/gerona/glaa224>
- Korkiakangas, E., Koivisto, T., Olin, N. & Laitinen, J. (2022). Vanhustyössä työskentelevien hoitajien ja esihenkilöiden näkemyksiä vanhustyön vetovoimaisuutta edistävästä tekijöistä. *Tutkiva Hoitotyö*, 20(1), 3–11.
- Koskinen, S., Burke, E., Fatkulina, N., Fuster, P., Löytyniemi, E., Salminen, L., Stubner, J., Thorsteinsson, H. S. & Leino-Kilpi, H. (2022). Graduating nurse students' interest in older people nursing – A cross-sectional survey in six European countries. *International Journal of Older People Nursing*, 17(3), e12446. <https://doi.org/10.1111/opn.12446>
- Koskinen, S., Salminen, L. & Leino-Kilpi, H. (2014). Media portrayal of older people as illustrated in Finnish newspapers. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 9(1), 25304. <https://doi.org/10.3402/qhw.v9.25304>
- Kosslyn, S. M., Ganis, G. & Thompson, W. L. (2001). Neural foundations of imagery. *Nature Reviews. Neuroscience*, 2(9), 635–642. <https://doi.org/10.1038/35090055>
- Kröger, T., Van Aerschot, L. & Puthenparambil, J. M. (2018). *Hoivatyö muutoksessa – Suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa vertailussa*. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 6 2018. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7372-8>
- Kröger, T., Van Aerschot, L. & Puthenparambil, J. M. (2019). Ikääntyneiden hoivakäyhyys. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(2), 124–134. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019041011854>
- Laitinen, J., Koivisto, T., Nikunlaakso, R., Selander, K., Korkiakangas, E. & Saari, E. (2022). *Politiikkasuositus: Vanhustyön eettinen kuormitus vähenee panostamalla työhyvinvointiin*. Työterveyslaitos. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.ttl.fi/vaikuttaminen/politiikkasuositukset/politiikkasuositus-vanhustyon-eettinen-kuormitus-vahenee-panostamalla-tyohyvinvointiin>
- Lloyd, J., Patterson, T. & Muers, J. (2016). The positive aspects of caregiving in dementia: A critical review of the qualitative literature. *Dementia (London, England)*, 15(6), 1534–1561. <https://doi.org/10.1177/1471301214564792>
- Makita, M., Mas-Bleda, A., Stuart, E. & Thelwall, M. (2021). Ageing, old age and older adults: a social media analysis of dominant topics and discourses. *Ageing and Society*, 41(2), 247–272. <https://doi.org/10.1017/S0144686X19001016>
- MOT Oxford Thesaurus of English: positive. (2024). Kielikone Oy. Haettu 1.10.2024 osoitteesta www.sanakirja.fi/l_oxford_thesaurus/english-english/positive
- MOT Synonymisanakirja: positiivinen. (2024). Kielikone Oy. Haettu 1.10.2024 www.sanakirja.fi/mot_syno/finnish-finnish/positiivinen
- OECD. (2020). *Who Cares? Attracting and Retaining Care Workers for the Elderly*. <https://doi.org/10.1787/92c0ef68-en>
- Pearson, D. G., Deeprose, C., Wallace-Hadrill, S. M. A., Heyes, S. B. & Holmes, E. A. (2013). Assessing mental imagery in clinical psychology: A review of imagery measures and a guiding framework. *Clinical Psychology Review*, 33(1), 1–23. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.09.001>
- Roos, M., Kuosmanen, L., Tevameri, T., & Viinikainen, S. (2022). Lähihoitajien työnkuva ja työn vetovoimatekijät sosiaali- ja terveysalalla - integratiivinen kirjallisuuskatsaus. *Hoitotiede*, 34(3), 152–168.
- Scott, A. J. (2021). The longevity society. *The Lancet. Healthy Longevity*, 2(12), e820–e827. [https://doi.org/10.1016/S2666-7568\(21\)00247-6](https://doi.org/10.1016/S2666-7568(21)00247-6)
- Sitra. (2021). *Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen – Murros ja tulevaisuus*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://media.sitra.fi/app/uploads/2021/01/mediavälitteinen-yhteiskunnallinen-vaikuttaminen.pdf>
- Sulänen, J., Pesonen, T. & Sinervo, T. (2023). *Hyvä veto! Henkilöstön saatavuuden ja alan vetovoimaisuuden turvaaminen iäkkäiden palveluissa*. Työterveyslaitos. Haettu 1.10.2024 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-075-1>
- STM. (2024a). *Palvelut ja etuudet iäkkäille*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://stm.fi/ikaantyneiden-palvelut>
- STM. (2024b). *Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palveluiden turvaamiseksi 2024–2027*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:4. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5436-6>
- Taloustutkimus Oy & Vanhustyön keskusliitto. (2018). *Suomalainen ikägallup, osa 2 – Eloisa Ikä -avustusohjelman mielipidekysely*. Taloustutkimus Oy (Juho Rahkonen) -diaesitys. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/data/attachments/00352/883e1196-034d-4bbd-b5e8-b4dbb479090.pdf>
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Tilastokeskus. (2023). *Väestörakenne*. Väestö ja väestöennuste ikäryhmittäin. Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaesto-vaestoennuste-ikaryhmittain
- Topo, P. & Jyrkämä, J. (2020). Iäkkäät kasvattamassa yhteisiä ja yksityisiä voimavaroja. *Gerontologia*, 34(4), 323–327.
- United Nations. (2023). *Leaving No One Behind In An Ageing World*. World Social Report. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://desapublications.un.org/file/1087/download>
- Vaarama, M. (2022). *Suomalaisten mielikuvat ja kokemukset vanhuudesta: Toiveena tavallinen, hyvä elämä*. Vanhustyön keskusliitto: Anu Jansson, Merja Lankinen, Anni Lausvaara (toim.) Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://www.vanhenenminen.fi/wp-content/uploads/sites/3/2023/01/Raportti_Toiveena_tavallinen_hyva_elama_FINAL_PDF.pdf

- Vaismoradi, M., Turunen, H. & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & Health Sciences*, 15(3), 398–405. <https://doi.org/10.1111/nhs.12048>
- Vanhustyön vetovoimamalli. (2022). *Vanhustyön veto- ja pitovoimatekijät*. Vetovoimainen vanhustyö -hanke. Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://vetovoimainenvanhustyö.fi/wp-content/uploads/2022/08/Vanhustyön_vetovoimatekijät-VeVa_2022.pdf
- Varjakoski, H., Tiilikainen, E., Laulainen, S., & Ruonavaara, H. (2022). Läsnaöloa, auttamista, pihanhoitoa ja asukastoimintaa - ikääntyvien asukkaiden kokemuksia naapuruston voimavarana toimimisesta. *Gerontologia* 34(4), 323–327. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.112451>
- Villar, F., Silva-Cavero, A., Serrat, R. & Celdrán, M. (2022). Long-term care staff 's positive experiences of caring for people living with dementia: Narratives' content and lessons learned. *Dementia (London, England)*, 21(8), 2553–2568. <https://doi.org/10.1177/14713012221126298>
- VTKL kyselylomake. (2022). Kansalaiskyselyn kyselylomake.
- VTKL. (2022). *Mitä suomalaiset ajattelevat vanhuudesta ja vanhenemisestä – kyselytutkimuksen tulokset -diaesitys*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta https://www.vanheneminen.fi/wp-content/uploads/sites/3/2022/09/Kansalaiskysely-vanhenemisesta-ja-vanhuudesta-2022_tulokset_VTKL.pdf
- Wangler, J. & Jansky, M. (2023). Media portrayal of old age and its effects on attitudes in older people: findings from a series of studies. *Humanities & Social Sciences Communications*, 10(1), 165–169. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01671-5>
- WHO. (2020). *Healthy ageing and functional capacity*. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/healthy-ageing-and-functional-ability>
- White, P. (2016). Appreciation at Work training and the Motivating by Appreciation Inventory: development and validity. *Strategic HR Review*, 15(1), 20–24. <https://doi.org/10.1108/SHR-11-2015-0090>
- Yu, D. S. F., Cheng, S.-T. & Wang, J. (2018). Unraveling positive aspects of caregiving in dementia: An integrative review of research literature. *International Journal of Nursing Studies*, 79, 1–26. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2017.10.008>

Jobanna Finskas, TtM, toimintaterapeutti (AMK), Hoitotieteen laitos, Medisiina B, 20014 Turun yliopisto, jafins@utu.fi

Sanna Koskinen, TtT, dosentti, sairaanhoitaja, yliopisto-opettaja, Hoitotieteen laitos, Medisiina B, 20014 Turun yliopisto, smtkos@utu.fi

Anu Jansson, FT, TtM, toimintaterapeutti (AMK), osallisuusjohtaja, tutkijatohtori, Vanhustyön keskusliitto, Malmin kauppatie 26, 00700 Helsinki, anu.jansson@vtkl.fi